

ПРАКТИКИ ВИВЧЕННЯ І ЗБЕРЕЖЕННЯ СТAROЖИТНОСТЕЙ КУЛЬТУРИ

УДК 069.01

Бондарець О. В.

СТРУКТУРА МУЗЕЄЗНАВСТВА: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ НАУКИ

У статті автор досліджує сучасні проблеми музеології (музеєзнавства) як науки, зокрема структуру. Якщо включення до загальної музеології таких підрозділів, як історична музеологія, теоретична музеологія, прикладна музеологія, та деякі інші положення сьогодні не викликають дискусій серед значного кола науковців, то щодо місця в структурі, зокрема, музейного джерелознавства, музейної педагогіки, музейної інформатики, музейної соціології, музейної психології висловлюють різні думки.

Зміна ролі музею в сучасному світі призводить до трансформації функцій музею, що, своєю чергою, визначає появу нових напрямів музейної діяльності та розвиток науки.

Ключові слова: музеологія (музеєзнавство), загальна музеологія, історична музеологія, теоретична музеологія, прикладна музеологія, структура музеєзнавства.

На сучасному етапі розвитку музеології головним завданням є ґрунтовне дослідження теоретико-методологічних основ науки. Дискусійною є, зокрема, структура музеєзнавства і його місце в системі наук.

Щодо загального музеєзнавства науковці найчастіше використовують структуру, запропоновану словацьким музеологом З. Странським (1971 р.) та з незначними змінами подану в підручнику «Музеєзнавство. Музеї історичного профілю», що підготовлений науковцями СРСР та НДР і вийшов у 1988 р. [6, с. 24]. Згідно з цією схемою, музеєзнавство охоплює історію та історіографію, теорію, музейне джерелознавство і прикладне музеєзнавство (рис. 1.) Автори наголошували, що ця структура науки стосується не лише загального, а й спеціального музеєзнавства. Зазначимо, що тезу про розподіл музеєзнавства на загальне та спеціальне (історичне музеєзнавство, мистецтвознавче музеєзнавство, природниче музеєзнавство) запропонував ще в 1950-ті рр. Й. Неуступний.

Згадану структуру музеєзнавства і сьогодні подають у низці підручників та посібників без змін чи доповнень [напр.: 16, с. 55–60 (схему, подану на с. 55, що містить деякі неточності (чотири елементи теорії музеєзнавства поєднано з музейним джерелознавством), які не відповідають подальшій характеристиці в цьому ж виданні, розцінюємо як ті, де допущено помилки під час друку; 15, с. 9–11; 8, с. 19] або з незначними змінами [напр.: 14, с. 8–10]. Зокрема Л. М. Шляхтіна поруч із загальною теорією музеєзнавства вживає термін «метамузеологія», а також пропонує замість структурного підрозділу прикладного музеєзнавства «організація та управління» розглядати як два окремі «організацію музейної справи» та «управління музейною діяльністю» (хоч в коментарях не пояснює це роз'єднання, а навпаки, подає їх разом («організація та управління музейною діяльністю») і пов'язує з питаннями менеджменту та маркетингу).

Щодо навчального посібника, підготовленого колективом авторів на чолі з Є. Шулеповою, варто

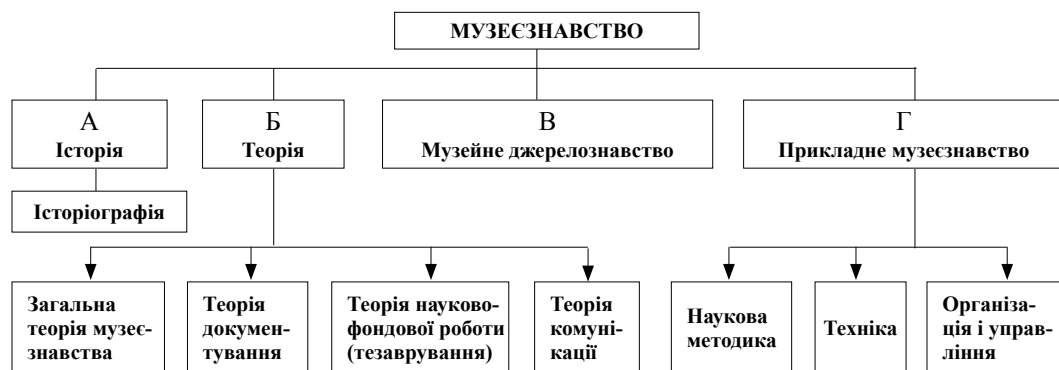

Рис. 1. Структура музеєзнавства (1988 р.)

звернути увагу на те, що хоч автори звертаються до зазначеної нами схеми та вказують, що саме ці структурні елементи музеєзнавства вони детально розглядають у відповідних главах та параграфах посібника, але окрім цього надалі також акцентують увагу, зокрема, на динаміці освітніх моделей музею та музейній педагогіці [8, с. 301–316], на аналізі музею як феномена історичної пам'яті та музеєфікації пам'яток як напряму в рамках музейної діяльності і охорони пам'яток [8, с. 317–336], а також на аналізі нових музейних технологій [8, с. 343–430]. До цих напрямів, які часто подаються науковцями як нові, ми звернемося дещо нижче.

Наразі зосередимось на інших схемах структури музеєзнавства, що відрізняються від найпопулярнішої. Актуалізуючи основні тенденції розвитку сучасної музеології, що стосуються її теоретичних основ як галузі науки, Р. В. Маньковська вказує на широку дискусію між музейним співтовариством щодо структури музеології та пригадує, що в 1980 р. Міжнародний комітет з музеології провів симпозіум з проблем структурної системи музеології та змушений був схилитися до п'ятикратної структури, враховуючи необхідність систематизації комплексної галузі знань та представлення чіткої структури в освітніх програмах навчальних закладів [5, с. 141–142]. Ця структура мала такі елементи музеології: *загальна* (вивчає закономірності розвитку музейної справи і напрями музейної діяльності), *спеціальна* (забезпечує зв'язок між загальним музеєзнавством і профільними дисциплінами та вивчає специфіку функціонування музею окремого профілю), *теоретична* (формулює базові поняття наукової дисципліни, розробляє термінологію науки, вивчає об'єкт, предмет і методи музеології тощо), *історична* (вивчає причини виникнення, генезис і розвиток музейної справи) та *прикладна* (запроваджує теоретичні і практичні

набутки науки на практиці [5, с. 141–142]. Як бачимо, тут мова не йде про музейне джерелознавство як структурний розділ музеології (музеєзнавства).

Р. В. Маньковська також зазначає, що під час роботи літньої школи в Брно в 1992 р. серед актуальних проблем музеології також розглядали питання структури науки, де після обговорення погодили виділяти теоретичну, історичну та прикладну музеологію. Важливою, на думку дослідниці, була теза про виокремлення *соціальної* музеології, яку віднесли до загальної музеології, що зумовлено розглядом музею як соціокультурної інституції та зростанням його соціальної функції [5, с. 142].

Німецький музеолог Ф. Вайдахер вважає, що система музеології складається із *загальної музеології* (науки про всі засадничо визначальні вияви музеальності), яка охоплює такі окремі дисципліни, як метамузеологія, історична музеологія, теоретична музеологія, прикладна музеологія, та *спеціальних музеальних методів* (тих способів використання і тієї поведінки, що виникають у результаті контактів загальної музеології зі спеціальними науками у рамках музейних взаємозв'язків) [1, с. 37–42] (рис. 2). Завдання метамузеології, на думку Ф. Вайдахера, – пояснювати науково-теоретичне підґрунтя музеології, нормативно оцінювати та критично аналізувати її цілі, методи та результати.

Р. В. Маньковська зазначає, що Ф. Вайдахер до теоретичного, історичного та прикладного музеєзнавства лише додає розділ метамузеологія [5, с. 142], але це є поверховим поглядом. Пригадаймо, що підрозділ «загальна теорія музеєзнавства» має на меті пізнання об'єкта, предмета, методу і структури науки, її місця в системі наук, а також вирішує питання взаємодії з іншими науками, розробляє науковий апарат та мову науки, виявляє природу музейного ставлення до

Рис. 2. Система музеології (за Ф. Вайдахером)

дійсності (музейної потреби), феномен музейного предмета, займається вирішенням проблеми щодо суспільних функцій музею, їхнього місця у системі інших інститутів, технології та класифікації музеїв, формування та функціонування музейної мережі тощо [6, с. 25–26]. Тобто, значне коло питань, яке розглядала загальна теорія музеєзнавства, Ф. Вайдахер відносить до метамузеології. Водночас до теоретичної музеології він відносить такі теорії, як селекція (музейна ідентифікація та відбір об'єктів), тезаурування (створення та забезпечення функціонування музейних колекцій), комунікація (використання

музейних зібрань) та інституціоналізація (утворення музейних формувань) [1, с. 38, 42]. Отже, повертаючись до кола проблем загальної теорії музеєзнавства, бачимо, що одні з них, як ми вже згадали, віднесені Ф. Вайдахером до метамузеології, інші – до теорії інституціоналізації як підрозділу теоретичної музеології. Зазначимо, що теорія селекції співвідноситься із теорією документування. (Розвиток національної термінологічної системи у співвідношенні з міжнародною музеологічною парадигмою на сьогодні залишається також актуальним.) Нагадаємо, що Л. М. Шляхтіна ототожнила загальну теорію музеєзнавства та метамузеологію, що, враховуючи вищесказане, також не є правомірним.

Виникає низка запитань щодо підрозділів прикладної музеології, яка описує свою методологію та допоміжні засоби конкретної музейної діяльності у окремих галузях (вибір та облік предметів; формування та ведення фондів; використання фондів та робота з громадськістю; планування, організація та менеджмент) [1, с. 39, 255–256]. На наш погляд, чітким є поділ прикладного музеєзнавства на наукову методіку (тут можна виділити методіку фондової роботи, методіку експозиційної роботи, методіку освітньої діяльності), техніку, організацію і управління (або музейний менеджмент і маркетинг, що з позицій сьогодення є більш правильним).

У системі музеології Ф. Вайдахера, на нашу думку, найбільше зацікавлення викликають спеціальні музеальні методи. Завдяки застосуванню спеціальних теорій, технологій і методологій профільних наук та за допомогою музейної технології музеологічні ідеї втілюють на практиці. Ф. Вайдахер наголошує, що спеціальні музеальні методи на протигагу загальній музеології не є науковою дисципліною, вони лише описують певну подію в період її тривалості («можуть визначатися лише з дії і через саму дію») [1, с. 40]. Підсумовуючи, дослідник підкреслює, що не може існувати жодної спеціальної дисципліни типу «спеціальної музеології» [1, с. 40]. Це, насамперед, і відрізняє систему музеології Ф. Вайдахера від багатьох інших, які ми розглядали вище.

М. Й. Рутинський та О. В. Стецюк дотримуються поділу музеєзнавства на загальне та спеціальне [10, с. 17–19]. Загальне музеєзнавство вони поділяють на історичне (у т. ч. музеєзнавчу

історіографію), теоретичне музеєзнавство, музейне джерелознавство [10, с. 17], хоч у поданій на наступній сторінці схемі ми бачимо і прикладне музеєзнавство [10, с. 18]. (рис. 3). У цій самій схемі музейне джерелознавство, як і музеєзнавча історіографія, належать до історичного музеєзнавства. Існують і інші розбіжності між схемою та коментарями до неї, зокрема автори в тексті спочатку розглядають загальну теорію музеєзнавства, потім констатують, що самостійними структурними підрозділами теоретичного музеєзнавства є теорія тезаврування, теорія документування та теорія музейної комунікації, а поруч у схемі чомусь не бачимо загальної теорії, але є екомузеологія. Підрозділами прикладного музеєзнавства (в тексті, де йдеться про структуру музеєзнавства, вони взагалі не згадуються) на схемі зазначені музейні менеджмент та маркетинг, фондова робота, експозиційна робота, науково-освітня та соціально-культурна робота. Навіть якщо автори вказали три основні напрями музейної діяльності, маючи на увазі наукову методу за цими напрямками, то варто було б згадати і про музейну техніку. На наш погляд, складається враження, що М. Й. Рутинський та О. В. Стецюк намагалися вдосконалити схему, яку ми розглядали на початку нашої статті [6, с. 24], запропонувавши, зокрема, як підрозділ прикладного музеєзнавства музейні менеджмент і маркетинг (замість застарілих термінів «організація та управління»), однак вийшло у них це не дуже вдало (насамперед через указані вище розбіжності). Водночас трактування музейного менеджменту як системи знань про теорію і практику управління музеєм і музейним персоналом [10, с. 142] та його класифікацію за хронологічним критерієм (стратегічний, тактичний і оперативний менеджмент) і за аспектом управлінської праці (загальний [адміністрування], виробничо-технологічний, людських ресурсів, комерційно-фінансовий, маркетинговий та ін.) [10, с. 142] використовуватиме значне коло дослідників. Звернемо увагу також і на трактування М. Й. Рутинським і О. В. Стецюк музейного маркетингу як системи знань про теорію і практику створення, просування до потенційних споживачів та збуту музейного продукту, а також налагодження комплексу комунікативного діалогу між музеями

Рис. 3. Структура музеєзнавства
(за М. Й. Рутинським та О. В. Стецюк)

та суспільством і його окремими інституціями [10, с. 152].

У довіднику, виданому І. А. Дорош та Т. Р. Соломоновою, низку термінів віднесено до рубрики «Музейна справа. Музеєзнавство» [4, с. 6–8]. Позаяк йдеться про теорію музейної справи (загальну, документування, тезаврування, комунікації), історію музейної справи, музейне джерелознавство, прикладне музеєзнавство (наукову методу музейної справи, техніку музейної справи, організацію та управління в галузі музейної справи), то, очевидно, за основу було взято уже відому нам схему [6, с. 24]. Але тут само ми бачимо *музеографію*, *музейну соціологію* [4, с. 7], а далі, в контексті рубрики «Культурно-освітня діяльність музеїв» – *музейну педагогіку* [4, с. 22] та *музейну інформатику* (рубрика «Автоматизація та інформаційні технології в музейній справі») [4, с. 24]. Музеографію ці дослідники трактують як галузь музеєзнавства (здійснює його описовий напрям: опис музеїв, їхніх експозицій і колекцій), що має за мету накопичення і поширення інформації про музейні збірки, популяризацію і рекламу музеїв [4, с. 7]. На нашу думку, на сучасному етапі розвитку музеєзнавства не варто розглядати музеографію як один з основних структурних елементів.

Музеографічні видання, про які згадують І. А. Дорош та Т. Р. Соломонова, нині розглядаються як основні музейні товари. Нагадаємо, що *музейний продукт* – це комплекс основних та додаткових послуг і товарів, які пропонують відвідувачам музею [напр.: 10, с. 149].

Що ж до музейної педагогіки, музейної соціології та музейної інформатики, то сьогодні їх часто розглядають як самостійні напрями музейної діяльності (чи наукові дисципліни), які пов'язують із розвитком музеєзнавства як науки. Зміна ролі музею в сучасному світі тягне за собою трансформацію функцій музею, що, своєю чергою, визначає розвиток науки «музеологія» («музеєзнавство»).

Вважають, що музейно-педагогічна думка зародилась на межі ХІХ–ХХ ст. у Німеччині, коли з'явилося розуміння музею як інституту освіти. При цьому часто згадують конференцію «Музей як освітньо-виховний заклад» у Мангеймі (1903 р.) і доповідь директора Гамбурзької картинної галереї А. Ліхтварка, який першим сформулював ідею про освітнє значення музею та запропонував новий підхід до відвідувача – «відвідувач як учасник діалогу». Не маючи на меті ґрунтовне вивчення історії розвитку музейної педагогіки (цьому присвячено низку видань [напр: 12]), ми лише нагадуємо, що термін «музейний педагог» запропоновано в 1931 р. (Г. Фройденталь), а термін «музейна педагогіка» – в 1934 р. (К. Фризен). Якщо спочатку музейна педагогіка була спрямована на дитячу аудиторію, то потім (з 1980-х рр.) – на всі категорії музейної аудиторії. Музейну педагогіку трактують як суміжну наукову дисципліну, яка досліджує музейні форми комунікації, характер використання музейних засобів у переданні та сприйнятті інформації з погляду педагогіки [6; див. також 11, с. 68]. Зважаючи на предмет музейної педагогіки (проблеми, пов'язані із змістом, методами і формами педагогічного впливу музею, з особливостями його впливу на різні категорії населення, а також визначення місця музею в системі установ культури [6]), ми вбачаємо багато спільного з науковою методикою освітньої діяльності. Тому питання належності музейної педагогіки до структури музеєзнавства залишається дискусійним. Водночас зазначимо, що в контексті музейної педагогіки музей розглядають як освітню систему [8, с. 305–316]. Ми свідомі також того, що існує точка зору, згідно з якою *музейну педагогіку* визначають як нову наукову дисципліну, в компетенцію якої входить *культурно-освітня діяльність*, що розглядається як традиційний для музею напрям [8, с. 306].

Прийнято вважати, що музейна соціологія виникла в першій чверті – середині ХХ ст. у США як напрям у практичній діяльності музею в конкурентній боротьбі за відвідувачів. Соціологічний інструментарій, який використовували у вивченні музейного відвідувача, поповнився ідеями і методами теорії комунікації в 1950-х – на початку 1960-х рр. (у музейній науці він здобув визнання як комунікаційний підхід). Нині музейну соціологію трактують як наукову дисципліну, що ґрунтується на поєднанні соціології культури та музеєзнавства (вивчає функціонування музею як соціального інституту, відображення в його діяльності суспільних потреб і запитів, вплив музею на суспільство, специфіку існування пам'яток у музейному середовищі, ставлення різних груп населення до музею з огляду на їхні потреби, ціннісні орієнтації) [4, с. 7; порівн. з: 11, с. 69 (розглядається як розділ соціології)].

Використання музеєзнавством методів точних наук ішло по лінії впровадження нових інформаційних технологій в усі напрями музейної діяльності. Музейну інформатику нині трактують як наукову дисципліну, що вивчає структуру і загальні властивості музейної інформації, а також питання, пов'язані з її збиранням, зберіганням, пошуком, переробкою, перетворенням, поширенням та використанням у різних сферах діяльності [4, с. 24; порів. з: 11, с. 68 (розглядається як розділ спеціального музеєзнавства)]. Аналізуючи інформаційні технології в музейній справі, сучасні науковці розглядають музей як інформаційну систему [8, с. 399–416]. Вони вважають, що класичне музеєзнавство ХХ ст. розрізняло насамперед просвітницьку та гедоністичну моделі музею, а нині можливі інші погляди на музей і музейну справу (музей як інформаційна система – лише один із них) [8, с. 399].

Звернемо увагу, що деякі автори нині виділяють як комплексну наукову дисципліну на стику музеєзнавства та психології (вивчає сприйняття музею аудиторією та його вплив на відвідувачів) музейну психологію [11, с. 69].

Якщо ми вже звернулися до словника-довідника, який видали Р. Микільчик, П. Слободян, Є. Діденко та Т. Рак, то необхідно зазначити, що ці науковці розглядають як розділи музеології (музеєзнавства) історичну музеологію, музейне джерелознавство, прикладне музеєзнавство й теоретичну музеологію. Однак теоретичну музеологію вони ототожнюють не лише з теоретичним музеєзнавством, музеологічною теорією, а й із загальною теорією музеєзнавства [11, с. 38], і як розділи загальної теорії музеєзнавства

розглядають теорію документування, теорію тезаврування (або теорію скарбування) та теорію комунікації [11, с. 110].

О. Овчарова, Р. Яушева-Омельянчик і Л. Сургай у своєму словнику-довіднику, хоч і розглядають загальні музеєзнавчі терміни, не приділяють особливу увагу структурі музеєзнавства. Даючи визначення музеєзнавства (музеології), вони зазначають, що зазвичай у цих дисциплінах виділяють теорію та історію музейної справи, музеографію, методику музейної справи, музейне джерелознавство, музейну педагогіку, музейну інформатику, музейну соціологію та ін. [7, с. 11]. Лише перелік для нашого дослідження (як і для ґрунтового осмислення структури музеєзнавства) є мало корисним.

Повернемось до актуальної на сучасному етапі думки про музей як феномен історичної пам'яті та музеєфікацію пам'яток як напрям у рамках музейної діяльності і охорони пам'яток [8, с. 317–336]. На наш погляд, музеєфікація пам'яток дедалі більше привертає увагу науковців [напр.: 13].

Деякі науковці сьогодні відносять музеєзнавство (музеологію) до пам'яткознавчих наук поряд із пам'яткознавством нерухомих пам'яток, архівним пам'яткознавством, бібліотечним пам'яткознавством [напр.: 9, с. 198–199]. У цьому контексті вони трактують музеєзнавство (музеологію) як наукову дисципліну, що досліджує діяльність зі збереження рухомих пам'яток у музеях та їхнє загальне та спеціальне музейне комунікативне використання як джерела історичної пам'яті [9, с. 198]. Значне коло музеєзнавців, звісно, не погодиться з віднесенням музеєзнавства до пам'яткознавчих наук (беручи насамперед до уваги суб'єктно-об'єктні зв'язки [1, с. 182, рис. 6] (рис. 4), хоч не заперечуватимуть, що музеєзнавство та пам'яткознавство мають спільний сегмент у проблематиці (як і музеєзнавство та культура пам'яті).

На нашу думку, місце музеології (музеєзнавства) в системі наук є дискусійною проблемою. Зокрема, Р. В. Маньковська, аналізуючи це питання, зазначає, що у Загребі (Хорватія) музеологію відносять до інформаційних наук, в Чехії – до історичних, в Росії – спочатку до історичних, потім культурологічних (як і в Україні), а сама дослідниця вважає, що музеологія формується на стику соціального і гуманітарного пізнання [5, с. 137–138]. Цієї точки зору дотримуються й деякі інші науковці [напр.: 3, с. 67]. Ф. Вайдахер же наголошує, що за своїм підходом до оцінки

Рис. 4. Пентаграма зв'язків об'єкта (за Ф. Вайдахером)

вартостей та тлумачення історично-суспільної дійсності, а також за еклектичною методологією музеологія, без сумніву, належать до гуманітарних наук [1, с. 43; див. також: 2, с. 173; 8, с. 25–26]. Не вважаємо за потрібне, зважаючи на тему нашого дослідження, детально аналізувати ці та інші думки щодо місця музеології в системі наук. Але зазначимо, що лише після узгодження поглядів щодо предмета пізнання музеології, методів, мови та структури музеєзнавства можливо буде визначитись остаточно. Наше дослідження структури музеєзнавства розглядаємо як одну із початкових сходинок на цьому шляху.

Підсумовуючи, констатуємо, що серед значного кола науковців не викликають дискусій такі положення:

- 1) ототожнення термінів «музеологія» та «музеєзнавство»*;
- 2) включення до загальної музеології таких розділів, як історична музеологія, теоретична музеологія, прикладна музеологія;
- 3) поділ теоретичної музеології на загальну теорію, теорію документування, теорію

* Зокрема, О. С. Кислий все ще продовжує розглядати музеологію як метатеорію науки [2, с. 174, рис. 1], яка має зв'язки із загальним музеєзнавством та його розділами (теоретичним музеєзнавством та прикладним музеєзнавством). Загальне музеєзнавство у схемі цього автора також має зв'язки із історичним музеєзнавством та природничим музеєзнавством (ймовірно, їх він відносить до спеціального музеєзнавства, хоч це не зазначає). Своєю чергою теоретичне музеєзнавство охоплює тезаврування, комунікацію, селекцію, інституціоналізацію, а прикладне – фондову роботу, експозиційну роботу, науково-освітню роботу, соціально-культурну роботу, музейний менеджмент та маркетинг.

М. Й. Рутинський та О. В. Стецюк, наприклад, вказують, що поняття «музеєзнавство» і «музеологія» є тотожними, але звертають увагу на те, що деякі західні науковці обстоюють тезу про еволюційну етапність у розвитку музейної науки, трактують музеєзнавство як науку про музей як інституцію та вважають, що ця наука має хронологічні рамки, а саме: 70-ті роки XVII ст. – 70-ті роки XX ст. [10, с. 14].

тезаврування та теорію комунікації (що-правда виникла тенденція поділу кола проблем загальної теорії на метамузеологію та теорію інституціоналізації);

- 4) поділ прикладного музеєзнавства на такі підрозділи: а) наукова методика (своєю чергою поділяється на методику фондової роботи, методику експозиційної роботи, методику освітньої діяльності; існує також поділ на загальні методики (мають стосунок загалом до всіх музеїв) та спе-

ціальні (орієнтовані на музеї певного типу та профілю)); б) техніка; в) музейний менеджмент і маркетинг.

Щодо місця в структурі музеєзнавства музейного джерелознавства, музейної педагогіки, музейної інформатики, музейної соціології, музейної психології існують досить розрізнені думки, але вони розглядаються як ті, що виникли в результаті зв'язків музеєзнавства з іншими науками (джерелознавством, педагогікою, інформатикою, соціологією, психологією).

Список літератури

1. Вайдахер Ф. Загальна музеологія : посібник / перекл. з нім. В. Лозинський, О. Лянг, Х. Назаркевич. – Львів : Літопис, 2005. – 630 с.
2. Кислий О. Є. Археологія, музеєзнавство та проблеми теоретичної музеології // Актуальні проблеми теорії і практики музейної та пам'яткоохоронної діяльності. – К. : НАКККіМ, 2013. – С. 166–176.
3. Ключко Ю. М. Проблеми становлення та розвитку музеєзнавства // Там само. – С. 59–69.
4. Короткий довідник термінів з музейної справи / укл. І. Дорош, Т. Соломонова. – 2-ге вид., доп. і перероб. – Вінниця, 2004. – 32 с.
5. Маньковська Р. В. Музеологія як наукова галузь: сучасний дискурс та проблема теоретичного інтегрування // Краєзнавство. – 2009. – Ч. 3–4. – С. 136–144.
6. Музееведение. Музеи исторического профиля : учеб. пособие / под ред. К. Левыкина, В. Хербста. – М. : Высшая школа, 1988. – 431 с.
7. Овчарова О. В., Яушева-Омеляничук Р. М., Сургай Л. С. Словник-довідник музейного працівника. – К. : Київ, 2013. – 464 с.
8. Основы музееведения : учеб. пособие / отв. ред. Э. А. Шулепова. – Изд. 3-е. – М. : Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2013. – 432 с.
9. Руденко С. Б. Про пам'яткознавчі дисципліни // Актуальні проблеми теорії і практики музейної та пам'яткоохоронної діяльності. – К. : НАКККіМ, 2013. – С. 188–202.
10. Рутинський М. Й., Стецюк О. В. Музеєзнавство : навч. посібник. – К. : Знання, 2008. – 429 с.
11. Словник-довідник термінології музейництва / Роман Миккульчик, Петро Слободян, Єлізавета Діденко, Тарас Рак. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2012. – 128 с.
12. Столяров Б. А. Музейная педагогика. История, теория, практика : учеб. пособие. – М., 2004. – 216 с.
13. Чухрай Л. О., Пустувалов С. Ж. Найвизначніші пам'ятки археології України. Перспективи музеєфікації. – К. : НАКККіМ, 2014. – 204 с.
14. Шляхтина Л. М. Основы музейного дела. Теория и практика : учеб. пособие. – М. : Высшая школа, 2005. – 183 с.
15. Юрєнева Т. Ю. Музееведение : учебник. – 4-е изд., испр. и доп. – М. : Академический Проект; Альма Матер, 2007. – 560 с.
16. Якубовський В. І. Музеєзнавство : підручник. – Кам'янець-Подільський : ПП Мошак М. І, 2010. – 352 с.

O. Bondarets

STRUCTURE OF MUSEOLOGY: VITAL PROBLEMS OF THE DEVELOPMENT OF SCIENCE

In the article the author examines current problems of museology as a science, specifically, its structure. While scientists without controversy consider historical museology, theoretical museology, and applied museology as parts of general museology, inclusion of museological source criticism, museum pedagogy, museum computer science, museum sociology, and museum psychology into the structure of general museology is still under discussion.

Keywords: museology, general museology, historical museology, theoretical museology, applied museology, structure of museology.

Матеріал надійшов 22.03.2017